

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Петрика Олега Олеговича на тему «Балетна труппа Львівського театру опери та балету другої половини ХХ – початку ХХІ століття: художньо-творчий аспект», подане на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури» (мистецтвознавство)

Сучасне наукове життя стимулює дослідницький пошук у різних культурно-мистецьких напрямках. Однак хореографія й надалі залишається найменш дослідженою галуззю науки. До цього часу ще майже не досліджувалися питання, пов'язані з діяльністю балетних труп українських театрів опери та балету протягом другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Адже, з одного боку, цей період є досить складним і суперечливим, так як його початок сягає ще радянської доби, а верхня межа – періоду української незалежності, що відобразилося на репертуарних та стильових пріоритетах. А з іншого боку – балет займає найвищу ієрархію у хореографічному мистецтві, так як вимагає високої професійної майстерності як артистів балету, так і балетмейстерів, а відповідно – і ґрунтовної теоретичної підготовки дослідників. І власне балетна труппа Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької окресленого періоду займає вагоме місце у розвитку фахової виконавської та балетмейстерської майстерності на основі поєднання тривалих національних хореографічних традицій та світового мистецького досвіду. У цьому контексті аналізована дисертація покликана заповнити ще одну маловивчену лакуну у галузі теорії та історії культури.

Детальний аналіз рецензованого дослідження дозволяє стверджувати, що воно побудоване на глибокій джерельній базі, яка включає наукові праці, присвячені загальній історії радянського балету; дослідницькі студії, де визначено шляхи розвитку українського балетного театру; культурологічні та мистецтвознавчі дослідження, спрямовані на вирішення різноманітних теоретичних питань хореографічного мистецтва; наукові розробки, дотичні

темі рецензованого дослідження, в яких порушено проблематику функціонування балетної трупі Львівського театру опери та балету продовж історії її існування. Слід відзначити, що збагаченню історичного аспекту роботи та введенню до наукового обігу нових відомостей, пов'язаних із діяльністю балетної трупі Львівського театру опери та балету, сприяло глибоке вивчення численних матеріалів вітчизняної та зарубіжної періодики. Відзначаючи позитивні риси дисертації О.О. Петрика, наголошу на умінні автора здійснювати критичний огляд наявних інформаційних джерел, виважено аналізувати різнопланові наукові праці, про що свідчить добре аргументована позиція стосовно професійного рівня перших балетних постановок «Дон Кіхота» Л. Мінкуса та «Червоного маку» Р. Глієра у Львівському театрі опери та балету. Зокрема, дисертант зазначає, що розвій фахової виконавської та балетмейстерської майстерності відбувся на сцені Львівської опери лише після формування постійної балетної трупі в сезоні 1939/1940 рр., основу якої склали учні Київського державного хореографічного училища випуску 1940 р.; артисти з різних театрів СРСР; галицькі митці; біженці з окупованої німцями Польщі (с. 52).

Варто також відзначити, що успішному висвітленню та повноцінному розкриттю визначеної у дисертації проблематики, сприяло застосування культурологічного підходу роботи та низки наукових методів пізнання (аналітичний, проблемно-хронологічний, історико-системний, історичної реконструкції, жанрового аналізу, змістовного аналізу, систематизації та узагальнення наукового матеріалу, спостереження), які сприяли створенню цілісної картини становлення і розвитку балетної трупі Львівської опери.

Загалом, I розділ дисертаційного дослідження побудований на переконливій мотивації та ґрунтовній джерельній базі.

У другому розділі дослідження – «Балетмейстерська спадщина Львівського театру опери та балету як взірць оригінального творчого мислення» – значна увага приділена теоретичним аспектам балетмейстерської інтерпретації спектаклів академічної спадщини. Зокрема, О. Петриком

виявлено особливості творчої реалізації постановок української класики радянського періоду та вистав, створених засобами сучасного вітчизняного балетного мистецтва.

Автор акцентує увагу на тому факті, що балети класичної спадщини зі світової репертуарної традиції завжди посідали важливе місце на сцені Львівського оперного театру. У розділі значна увага приділяється діяльності таких видатних балетмейстерів, як М. Трегубов, М. Заславський, Г. Ісупов, Ю. Малхасянц та А. Ісупова. Дисертант аргументовано стверджує, що у процесі реалізації творів ХІХ ст. постановники, з одного боку, відстоювали затверджені класичні традиції і намагалися дотримуватись усталених канонів, з іншого – адаптували балети класичної спадщини до виконавських можливостей балетної трупи. Завдяки творчій діяльності вище перелічених балетмейстерів Львівського театру опери та балету мешканці та гості міста змогли переглянути такі зразки класичного балету, як «Спляча красуня», «Жізель», «Лебедине озеро», «Баядерка», «Дон Кіхот», «Лускунчик», «Есмеральда» та ряд інших.

Крім того, Олег Петрик також ґрунтовно вивчає і ряд інших постановок, які принесли світову славу колективу театру і засвідчували про високий виконавський рівень хореографів та професіоналізм балетмейстерів. Серед таких автор називає вистави, поставлені впродовж 1950–1980-х років. Дисертант за тематикою умовно поділяє їх на балети, що відображали історичні події, пов'язані з боротьбою народу за волю («Хустка Довбуша», «Тіль Уленшпігель», «Спартак», «Червоний мак»); популяризували здобутки радянського життя («Юність», «Оріся», «На березі моря»); ілюстрували сюжети літературних творів українських та світових класиків («Мідний вершник», «Бахчисарайський фонтан», «Франческа да Ріміні», «Тіні забутих предків», «Сойчине крило», «Кам'яна квітка», «Ромео і Джульєтта», «Три мушкетери», «Досвітні вогні», «Лілея», «Лісова пісня»); зверталися до фольклорних джерел («Шурале», «Красуня Ангара», «Маруся Богуславка», «Сім красунь», «Легенда про любов», «Пан Твардовський»).

Значна увага у другому розділі приділяється також виставам у жанрі сучасного балетного мистецтва. Адже, як зазначає дисертант, цілеспрямовані пошуки балетмейстерів продовжували збагачувати зміст і форму балетних спектаклів, сприяли появі нових видів хореографічних постановок, позначених залученням різних музичних жанрів (с. 123). Ці процеси він, у першу чергу, пов'язує з розширенням і активізацією творчих контактів балетних колективів України з сучасною європейською та світовою хореографічною культурою; зникненням жорстких директивних обмежень та суворих заборон щодо мистецького виявлення. Тому цілком логічним є висновок Олега Петрика про те, що сучасний Львівський національний академічний театр опери та балету ім. С. Крушельницької, відповідаючи вимогам часу, налічує в своєму репертуарі добірку вистав стилістики модерн-балету, поставлених вітчизняними (С. Наєнко, А. Шошин) та зарубіжними (М. Алджері) хореографами (с. 125). Завдяки діяльності цих митців, на переконання дисертанта, було опановано складні модерні стилі танцю; оновлено хореографічну лексику вистав; синтезовано здобутки класичної вітчизняної та авангардної західноєвропейської хореографії; значною мірою зосереджено балетмейстерську увагу на складних філософських темах та психологічних колізіях героїв у балетних творах на різну тематику (с. 136).

Не менш вагомим є і третій розділ дослідження – «Особливості виконавського стилю артистів у творчій практиці театру». Тут автор значну увагу зосереджує на обґрунтуванні еволюції системи художньої мови балетних вистав, поставлених на сцені Львівського театру опери і балету. Заслуговує на увагу той факт, що ним проведено умовну періодизацію розвитку трупі, з'ясовано рівень підготовки танцівників, їх репертуарні пріоритети та виконавську манеру в еволюційному розвитку.

Петрик О.О. переконливо і вмотивовано констатує, що традиції балетного виконавства, притаманні львівській сцені, продовжують передаватися у безпосередньому творчому спілкуванні майстрів різних поколінь. Завдяки такому процесу молоді артисти, з одного боку, спираючись

на досвід солістів зі стажем, переймають мистецьку естафету з їхніх рук, з іншого – намагаються оновити основоположні принципи сценічної роботи попередників.

Серед інших позитивних аспектів проведеного наукового пошуку відзначимо також достатньо широку апробацію основних результатів дослідження як на наукових конференціях, так і у численних публікаціях як у вітчизняних, так і в зарубіжних виданнях.

Відзначимо також і наявну пропорційність розділів дисертації, її мовний аспект, вільний від зайвого перевантаження іноземною лексикою, що робить його більш читабельним. Сюди ж можна віднести й достатньо корельовані із завданнями загальні висновки дисертації.

У той же час, позитивно оцінюючи рецензоване дисертаційне дослідження, слід звернути увагу й на окремі недоліки:

– Вивчаючи передумови балетного виконавства і постановочної діяльності у Львівській опері, автор дисертації точкою відліку бере 1939 рік. Хоча ще з початку ХХ століття у Львові функціонував Великий театр, який мав власну балетну трупку. Постановницька діяльність С. Фалішевського, Н. Кірсанової, А. Романовського, М. Статкевича вже на початку ХХ століття була відома у багатьох країнах Європи, а їх творча діяльність сприяла утвердженню статусу Львова як одного з балетних центрів Польщі. Тому витоки балету очевидно слід шукати ще у попередній період, який в роботі, на жаль, не розглядається.

– У розділах роботи дисертант дуже часто перелічує назви балетів без прізвищ авторів, або назви ролей без прив'язки до конкретних спектаклів. Водночас прізвища композиторів та назви балетів подаються у додатках до роботи. Такий підхід, як на мою думку, є не зовсім практичний, оскільки розсіює увагу під час читання роботи і не дає повної інформаційної картини щодо авторства балетів та їхніх персонажів.

– У третьому розділі дослідження дисертант основну увагу зосереджує на біографічних даних танцівників, а вивчення особливостей виконавського стилю

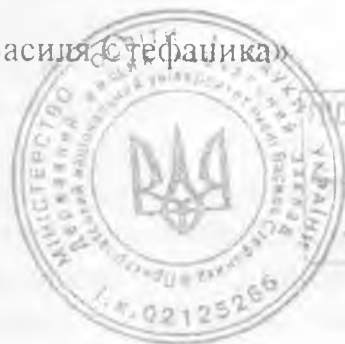
артистів балету Львівської опери базується, як правило, на рецензіях у періодиці щодо окремих балетних чи оперних постановок. Проте, автор не виокремлює стильові, естетичні та технічні складові балету, не акцентує увагу на хореографічних виразових засобах, тобто тих елементах руху, властивих даній стилістиці поз і фігур, метро-ритмічних та темпових особливостей та артистичних прийомів.

Однак загалом і автореферат, і текст дослідження відображають основний зміст проведеного наукового пошуку. Концепція О.О.Петрика знайшла відповідне оприлюднення у провідних наукових фахових та наукометричних виданнях, професійно спрямованих збірках й методичній літературі, наукових конференціях різних рівнів. А відтак усе це дає підстави вважати, що дисертаційна робота «Балетна труппа Львівського театру опери та балету другої половини ХХ – початку ХХІ століття: художньо-творчий аспект», є самостійним та завершеним науковим дослідженням, яке повністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор, Петрик Олег Олегович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 - теорія та історія культури (мистецтвознавство).

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри виконавського мистецтва
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Волощук Ю. І.

ПІСЬМОВИЙ ПОПИС
Волощук Ю. І.
Державного вищого навчального закладу
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. 52125286
18 01

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
03.04 - 30/02
18 01 24